

RAPORT DESPRE ACTIVITATEA MUZEULUI DE ISTORIE ȘI ARTĂ DIN ZALĂU PE ANUL 1978

Meleagurile Sălajului, bătrână vatră a unui trecut glorios, martore ale vieții și înfăptuirilor strămoșilor noștri daci și romani, bogate în nepieritoare tradiții de luptă socială și națională a poporului român, martore ale triumfului lui Mihai Viteazul, ale dramaticei răscoale antifeudale conduse de Horea, Cloșca și Crișan, ale revoluției de la 1848, și ale actului unirii de la 1918, trăiesc astăzi din plin, alături de țara întreagă, noua lor istorie — istoria muncii eliberate de exploatare, a cugetului descătușat și avântat spre creația materială și spirituală, a atașamentului profund față de idealul măreț al construirii socialismului și comunismului în patria noastră.

Locurile istorice ale județului nostru, cunosc în anii socialismului prețuirea ce li se cuvine, devenind adevărate lăcașuri ale luminării poporului, ale dragostei față de partid, ale iubirii de patrie, ale devotamentului neprecupețit pentru idealurile luminoase visate de străbuni și transformate azi în realitate.

„Cunoscând istoria glorioasă a poporului nostru — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — luptele și sacrificiile înaintașilor noștri, strădaniile lor în perfecționarea creațiilor lor materiale și spirituale, cunoscând mai profund cuceririle prezentului, să facem totul pentru a le dezvolta, pentru a făuri istoria nouă a patriei noastre, istoria socialismului și comunismului“.

Înscriindu-se cu certitudine pe coordonatele majore ale actelor de cultură contemporană, activitatea muzeografilor zălăuani dovedește preocuparea lor de a aprofunda și prezenta cele mai importante și semnificative momente din trecutul glorios al meleagurilor sălăjene, aducându-se astfel noi și interesante contribuții la cunoașterea milenarei istorii a patriei noastre.

Cercetarea istorică din acest an s-a axat, în primul rând, pe descoperirea și valorificarea vestigiilor arheologice care să îmbogățească documentar aspecte mai puțin cunoscute din istoria acestui colț de țară.

Prin săpăturile arheologice, efectuate în continuare, la complexul arheologic Porolissum (Moigrad), centru strategic militar și economic din nord-vestul Daciei romane, la castrul de pe „Pomet“ au fost identificate și dezvelite poarta de pe latura de nord-vest, poarta de pe latura de sud-est, o parte din clădirea comandamentului, a fost urmărit traseul zidului de incintă pe laturile de nord-vest și est-sud până la porți. De asemenea a fost cercetat și dezvelit în parte drumul de intrare în oraș pe traseul lui spre castrul de pe „Pomet“.

Materialul arheologic descoperit constă mai ales din ceramică, material de construcție (cărămizi, țigle, olane), vase ceramice de import; s-au găsit de

asemenea numeroase piese din fier, mai ales piese servind la construcții, piese din bronz (tibule, aplici, etc.), materiale din piatră (fragmente de inscripții, monumente), unelte, resturi osteologice, arme și monete.

Observațiile din această campanie au adus date importante în legătură cu datarea castrului, sistemul de construcție și arhitectura lui.

Colectivul de cercetare a fost format din Eugen Chirilă (responsabil) și Nicolae Gudea de la Institutul de istorie și arheologie din Cluj-Napoca, Vasile Lucăcel și Alexandru Matei de la Muzeul de istorie și artă din Zalău.

În vederea păstrării pentru generațiile viitoare a vestigiilor scoase la lumină aici la Porolissum, s-au efectuat lucrări de conservare și restaurare la două din obiectivele arheologice: templul lui Liber Pater și o construcție din apropierea acestuia, situate pe terasa sanctuarelor.

S-au continuat cercetările la așezarea dacică de epocă romană de la Panic (com. Hereclean) privind romanizarea dacilor liberi din afara granițelor provinciei. În campania din acest an s-a urmărit stabilirea cronologiei interne, stratigrafia așezării, urmărindu-se delimitarea suprafeței locuite, surprinse în campania din 1977 (cercetător Alexandru Matei).

În contextul cercetărilor privind civilizația dacică pe teritoriul Sălajului, s-au început cercetările pe dealul „Măgura” din Șimleu Silvaniei. În așezare s-a surprins un singur nivel de locuire care, după materialul ceramic descoperit, se datează în sec. I î.e.n. — I e.n., în același loc fiind identificate și patru morminte dacice de incinerare. (cercetător Alexandru Matei).

Așezarea prefeudală de la Nușfalău a constituit un nou punct de cercetare arheologică de pe raza județului. În această campanie s-a efectuat un sondaj de verificare a zonei printr-o secțiune și o casetă din care au apărut fragmente ceramice datate în sec. VIII—IX și o vatră de cuptor (cercetător Alexandru Matei).

În urma perieghzelor efectuate s-a descoperit la limita dintre satele Cuceu—Popeni urmele unei așezări. Făcându-se o secțiune de verificare, materialul ceramic descoperit datează această așezare în sec. VII—VIII (cercetător Alexandru Matei).

Cercetarea și studierea patrimoniului muzeal cât și a patrimoniului aflat la deținătorii din cuprinsul județului, precum și a bibliografiei de specialitate a avut ca rezultat elaborarea unor repertorii și cataloage din care amintim: Repertoriul topoarelor de aramă descoperite pe teritoriul Sălajului (Eva Lakó), Repertoriul descoperirilor dacice din județul Sălaj (Alexandru Matei), Cartea veche românească din Sălaj, sec. XVII—XVIII (Ana Cinda), Icoane pe sticlă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea în bisericile sălajene (Cornel Grad), Repertoriul lucrărilor de artă plastică aflate în colecțiile instituțiilor din Zalău (Maria Badiu) și Repertoriul rezervațiilor naturale și a monumentelor naturii din Sălaj (Doina Raus).

Datorită activității complexe de cercetare, mai ales în domeniul arheologiei, dar și în domeniul istoriei, etnografiei și artei patrimoniul muzeului a crescut. În cursul anului 1978 au intrat în colecțiile noastre 3.458 piese, astfel că la sfârșitul acestui an patrimoniul muzeului din Zalău numără 41.261 piese la cele trei secții ale sale.

Pentru a se asigura o mai bună valorificare a colecțiilor muzeale, pentru a se marca anumite evenimente din istoria patriei noastre și mai ales pentru a se răspunde unor necesități de instruire și educație, colectivul muzeului a acordat o atenție deosebită organizării unor expoziții temporare și itinerante pe diferite teme de istorie, artă populară și artă plastică, care s-au bucurat de aprecierea oamenilor muncii care le-au vizitat.

În cursul anului 1978 au fost organizate 11 expoziții temporare grupate pe mai multe teme.

Printre expozițiile organizate cu prilejul unor evenimente amintim: „Realizări obținute de poporul român sub conducerea Partidului Comunist Român, a tovarășului Nicolae Ceaușescu“, organizată cu prilejul aniversării zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu; „Unitate, continuitate, independență“, organizată cu prilejul aniversării a 60 de ani de la unirea Transilvaniei cu România.

Pentru a contribui la educația estetică a oamenilor muncii s-au organizat mai multe expoziții din care amintim: „Artiști plastici sălăjeni la ei acasă“, „Noi lucrări de artă plastică intrate în colecțiile muzeului“, și expozițiile personale ale artiștilor plastici Alexandru Mohi, Mircea Bălău, Paul Sima, Sabin Nemeș și alții.

De un deosebit succes s-a bucurat expoziția cu tema „Comori ale patrimoniului cultural național din Sălaj“ unde au fost expuse argintărie, carte veche, lucrări de artă.

Un alt aspect din activitatea educativă desfășurată de colectivul muzeului îl constituie excursiile organizate la monumentele și locurile istorice din județ la care, de fiecare dată, un membru al colectivului nostru dă explicațiile necesare în raport cu vârsta și pregătirea vizitatorilor. Vorbind despre importanța monumentului vizitat, încadrându-l în contextul istoriei patriei noastre, ghidul nu uită să arate că aceste monumente constituie averea și patrimoniul întregului popor, că ele ne învață, ele ne trimit înapoi în trecut, ele ne fac educația patriotică, ele ne îndeamnă să iubim și mai mult această țară, acest pământ și locuitorii ei de azi, de ieri și de acum câteva milenii.

Cele mai multe excursii au fost organizate la castrul roman de la Buciumi, complexul arheologic Porolissum, cetatea dacică de la Marca, Guruslău, locul ultimei bătălii a lui Mihai Viteazul și Bocșa unde s-a născut și este înmormântat marele cărturar și luptător de la 1848, Simion Bărnuțiu.

Conferințele au fost și sînt o altă preocupare a colectivului privind munca cultural educativă, ele contribuind mult la popularizarea și valorificarea celor mai noi descoperiri ale muzeului, a celor mai importante momente din istoria patriei. Din cele 54 conferințe prezentate amintim: „Vestigii istorice sălăjene“, „Unirea Principatelor Române“, „Întemeierea primului stat dac centralizat“, „Porolissum-ul în complexul de apărare a graniței de nord-vest a Daciei romane“, „Castrele romane din județul Sălaj“ și multe altele.

Serile muzeale au fost o altă formă de activitate prin care muzeul ține legătura cu publicul din oraș. Organizate lunar, ele au consemnat evenimente istorice importante sau au valorificat aspecte din istoria sau patrimoniul muzeului sălăjan.

Pentru lărgirea sferei de influențare în rîndul maselor și pentru mărirea numărului de prieteni ai muzeului, ființează de cîțiva ani pe lîngă muzeu „Cercul micilor muzeografi“ format din 30 pionieri și școlari care, bilunar, se întîlnesc la muzeu unde, împreună cu un membru din colectivul muzeului, dezbat probleme de istorie locală, pe baza patrimoniului muzeal, se familiarizează cu probleme de muzeografie, participă la excursii la monumentele istorice, lucrează vara pe șantierele arheologice. Seriozitatea cu care privesc această activitate, pasiunea cu care dezbat teme puse în discuție ne fac să credem că mulți din ei vor deveni în viitor cei mai apropiați colaboratori ai muzeului nostru.

În colaborare cu Arhivele statului, fialal Zălau și Filiala Societății de științe istorice, muzeul a organizat, la 25 noiembrie 1978, o sesiune de comunicări dedicată aniversării a 2050 de ani de la creerea primului stat dac centralizat și independent și a 60 de ani de la unirea Transilvaniei cu România. La sesiune au fost prezentate 16 comunicări la care și-au adus aportul și invitați din alte orașe ale țării.

Expozițiile de bază, expozițiile temporare, excursiile, conferințele, serile muzeale, etc. au relevat oamenilor muncii locul și însemnătatea muzeului ca instituție educativă, patriotică, popularizîndu-i, totodată, patrimoniul arheologic, istoric, etnografic și artistic.

VASILE LUCĂCEL

RAPORT ON THE ACTIVITY OF THE MUZEUL DE ISTORIE ȘI ARTĂ ÎN 1978

(S u m m a r y)

The author gives an account of the activities of the Museul de Istorie și Artă (The History and Art Museum) of Zălau in its different sections: muzeography (periodical and itinerant exhibitions on historical themes, folk-art and fine art), educational and cultural activities with the visitors (comprising lectures, excursions etc.), scientific activities (papers), and scientific research (archaeological excavations, ethnographical research, research for history of arts and actions for identifying and taking on account of the natural reservations of the Sălaj district.